

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๖๙

เรื่องพิจารณาที่ ๒๑/๒๕๖๘

วันที่ ๒๑ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๙

ระหว่าง { ศาลแพ่งกรุงเทพใต้

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำโต้แย้งของจำเลย (บริษัท ควอลิตี้เฮ้าส์ จำกัด (มหาชน)) ในคดีแพ่ง หมายเลขดำที่ ผบ ๑๕๖ - ๒๘๐/๒๕๖๒ คดีหมายเลขแดงที่ ผบ ๘๒๒ - ๙๔๖/๒๕๖๒ เพื่อขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ข้อเท็จจริงตามคำโต้แย้งและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

พลตรี ไตรจักร์ นาคะไพบูลย์ กับพวกรวม ๑๙๐ คน เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องบริษัท ควอลิตี้เฮ้าส์ จำกัด (มหาชน) เป็นจำเลยต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ว่า จำเลยเป็นผู้จัดการโครงการหมู่บ้านจัดสรร ลัดดารมย์ปิ่นเกล้า ได้ปรับปรุงที่ดิน จัดทำสาธารณูปโภค และจัดให้มีบริการสาธารณะ แล้วจำหน่ายให้แก่ประชาชนทั่วไป ต่อมาเมื่อปี ๒๕๕๔ เกิดอุทกภัยในประเทศไทย โครงการหมู่บ้านจัดสรร ลัดดารมย์ปิ่นเกล้าได้รับผลกระทบจากระดับน้ำท่วมสูงกว่าถนน บ้านได้รับความเสียหาย เป็นเหตุให้ สมาชิกหมู่บ้านได้รับความเดือดร้อนเสียหาย เนื่องจากจำเลยไม่ปฏิบัติตามแผนผังโครงการและวิธีการ จัดสรรที่ดิน ซึ่งจะต้องปรับปรุงที่ดินในบริเวณที่ดินจัดสรรให้เรียบเสมอกันและต้องมีระดับสูงกว่า ถนนสาธารณะประมาณ ๓๐ เซนติเมตร ก่อนจะจำหน่ายให้แก่ประชาชน การกระทำของจำเลย เป็นการจงใจส่งมอบทรัพย์สินที่มีคุณภาพต่ำกว่าที่ตกลงกันและปฏิบัติการชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามสัญญาซื้อขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง จำเลยมีหน้าที่ปรับแก้ไขให้แก่โจทก์ โจทก์มีหนังสือบอกกล่าวจำเลย

ปรับปรุงแก้ไขให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วัน หากไม่ดำเนินการ ให้ใช้ราคาตามที่ประเมินไว้ จำเลย เพิกเฉย โจทก์ฟ้องขอให้ศาลบังคับจำเลยชำระเงินให้แก่โจทก์ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้พิพากษายกฟ้อง โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยเก้าสิบอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยเก้าสิบฎีกา ศาลฎีกามีคำพิพากษาที่ ๙๑๗ - ๑๐๔๑/๒๕๖๕ ยกคำพิพากษาศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ และให้ศาลชั้นต้น ดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยานโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยเก้าสิบและพยานจำเลย แล้วให้มีคำพิพากษาใหม่ ตามรูปคดี

ระหว่างการพิจารณาของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ จำเลยโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ ในส่วนของการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษที่กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับผิดชอบเกินกว่าค่าเสียหายที่แท้จริง ไม่เป็นไปตามหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาผู้เสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม เป็นการลงโทษผู้ประกอบธุรกิจซ้ำในความผิด เดียวกัน ส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับโทษหนักขึ้น เปิดช่องให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนด ค่าเสียหายย้อนหลังในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก่อนกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับ เป็นค่าเสียหายที่มีเจตนารมณ์ ทางอาญาแฝงอยู่เช่นเดียวกับโทษทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดให้ชัดหลาบ และเพื่อ คัดกรองประโยชน์สาธารณะ ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด ไม่เสมอภาค ทางกฎหมายและเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยเหตุฐานะ ทางเศรษฐกิจระหว่างบุคคลทั่วไปกับผู้ประกอบธุรกิจ เพิ่มภาระและจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของผู้ประกอบ ธุรกิจเกินสมควรแก่เหตุ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ จำเลยขอให้ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำโต้แย้งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้เห็นว่า จำเลยโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ ซึ่งศาลแพ่งกรุงเทพใต้จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดี และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงส่งคำโต้แย้งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก

ฯลฯ

ฯลฯ

๒. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๔๒ ถ้าการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบการธุรกิจชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจ การที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

ฯลฯ

ฯลฯ

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ความเห็น

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ตราขึ้นเนื่องจากเมื่อเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับสินค้าหรือการให้บริการระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการกิจการการค้า ศาลต้องนำบทบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๓๘ ที่บัญญัติให้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายได้ตามพฤติการณ์ความร้ายแรงแห่งละเมิดมาใช้บังคับแก่คดีผู้บริโภค แต่ในคดีผู้บริโภคซึ่งเป็นกรณีผิดสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลไม่มีโอกาสใช้ดุลพินิจ

ในเชิงลงโทษ เพราะการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจะต้องพิจารณาตามความเสียหายที่แท้จริง ทำให้การพิจารณาคดีไม่เหมาะสมและกระบวนการพิจารณาล่าช้า จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคใช้บังคับแก่คดีผู้บริโภคเป็นกฎหมายเฉพาะ เพื่อให้มีกระบวนการพิจารณาคดีที่สะดวก รวดเร็ว ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย แต่มีประสิทธิภาพและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคได้เหมาะสมกว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพราะการกำหนดให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้จะมีผลให้ผู้บริโภคตระหนักถึงสิทธิของตน และมีผลเป็นการป้องปรามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจเอาเปรียบผู้บริโภคจนเกินไปดังที่เกิดขึ้นในอดีต ขณะเดียวกันผู้บริโภคก็จะได้รับความคุ้มครองได้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ประเด็นที่จำเลยโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ ในส่วนของการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษที่กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับผิดชอบเกินกว่าค่าเสียหายที่แท้จริง ไม่เป็นไปตามหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาผู้เสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม เป็นการลงโทษผู้ประกอบธุรกิจซ้ำในความผิดเดียวกัน อันส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับโทษหนักขึ้น เปิดช่องให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายย้อนหลังในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก่อนกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับ เป็นค่าเสียหายที่มีเจตนารมณ์ทางอาญาแฝงอยู่เช่นเดียวกับโทษทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดให้เข็ดหลาบและเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด ไม่เสมอภาคทางกฎหมายและเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยเหตุฐานทางเศรษฐกิจระหว่างบุคคลทั่วไปกับผู้ประกอบธุรกิจเพิ่มภาระและจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของผู้ประกอบธุรกิจเกินสมควรแก่เหตุ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง นั้น

เห็นว่า หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดมาตรการลงโทษทางแพ่งแก่ผู้มีพฤติกรรมร้ายแรงเกินปกติธรรมดาและมีลักษณะอันน่าตำหนิไม่ว่าจะกระทำไปโดยจงใจ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือปรากฏพฤติการณ์ของผู้กระทำที่เป็นเครื่องชี้วัดได้ว่าการกระทำที่ก่อขึ้นนั้นเป็นความผิดโดยมิได้เกรงกลัวต่อกฎหมาย การกำหนดให้ผู้กระทำต้องจ่ายค่าเสียหายเพิ่มขึ้นจากค่าเสียหายที่แท้จริงก็เพื่อให้ผู้กระทำนั้นเข็ดหลาบ ป้องปรามมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีก

ในอนาคตทั้งจากผู้กระทำเดิมและเพื่อมิให้ผู้กระทำรายอื่นยึดถือเป็นเยี่ยงอย่าง การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะ จึงเป็นข้อยกเว้นของการกำหนดค่าเสียหายตามความเสียหายที่แท้จริงหรือเป็นค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายพึงได้รับตามหลักการกำหนดค่าเสียหายโดยทั่วไปในทางแพ่ง ทั้งนี้ก็เพื่อเยียวยาให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมให้ได้มากที่สุดเท่าที่กฎหมายเปิดช่องให้กระทำได้ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าจ้างแรงงาน มูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกทำลาย ซึ่งในระบบกฎหมายไทยได้มีการวางหลักเรื่องค่าเสียหายเพื่อการลงโทษไว้ในกฎหมายอีกหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๓ (๓) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖ วรรคสอง พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๑ (๒) และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ วรรคสอง เป็นต้น หลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ นั้น กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษต่อเมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ประกอบธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อค่าเสียหายดังกล่าวให้แก่ผู้บริโภค โดยศาลต้องพิจารณาข้อเท็จจริงแห่งคดีตามที่ผู้บริโภคยกขึ้นกล่าวอ้างว่าเป็นไปตามเหตุในการกำหนดค่าเสียหายนั้นหรือไม่ เช่น ผู้ประกอบธุรกิจกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม จงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ไม่เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค หรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดในฐานะผู้ประกอบการอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ส่วนขอบเขตของค่าเสียหายและการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดจำนวนค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ ย่อมเป็นไปตามที่ศาลเห็นสมควรตามความจำเป็นและความเหมาะสมของเหตุและผลของการกระทำหรือการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจตามข้อเท็จจริงแห่งคดีเป็นรายคดี ดังนั้นแม้ผู้บริโภคจะมีคำขอให้ศาลพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ แต่ศาลไม่จำเป็นต้องกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามจำนวนที่ผู้บริโภคร้องขอ หรืออาจพิจารณาไม่กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษก็ได้ซึ่งเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนอยู่แล้ว จึงเป็นการอำนวยความสะดวกแก่คู่ความทั้งฝ่ายผู้บริโภคและฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจได้ตามกฎหมาย ในลักษณะเดียวกันกับ

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๑ (๒) และพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๓ (๓) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้น การกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ จึงถือได้ว่ามีความเหมาะสม ตามหลักความได้สัดส่วน มิได้เป็นการลงโทษผู้กระทำผิดซ้ำในความผิดเดียวกัน ไม่เกินสมควรแก่เหตุ และมีได้เป็นการลงโทษทางอาญา และไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหาย เพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” ไม่ขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ